

határozási forma korok szerint, a logikai meghatározás fejlődése, a fogalmi meghatározásban mutatkozó tipikus és egyéni sajátosságok, a tesztek harmadik csoportjának megoldásában hol mutatkozik leginkább, illetőleg legkevésbé a lényeglátás, a képsituációk lényegének felismerése korok szerint, végül a rajzfeladat megoldási módja. Az eredmények kidolgozásában mutatkozó megfigyelések érdekességét növelik azok grafikai ábrázolása. Eredményeit röviden a következőkben foglalhatjuk össze: Mindkét nemnél leggyakrabban a cél-, használat-, tevékenységi mozzanatokon nyugvó meghatározás, melyek az életkor emelkedésével csökkennek s ezzel együttjár a magasabbrendű meghatározási formák érvényrejutása. A valódi logikai meghatározás 6 éves korban csak a legritkább esetben fordul elő, 12 éves korig számuk folytonosan növekszik s a leányoknál a fiúkkal szemben plusz tapasztalható. Tipikus sajátosság mindkét nemnél, hogy konkrét fogalmak meghatározásában az uralkodó cél-, használat-, tevékenység- jegyek felsorolásán kívül, a genetikus és relációs meghatározási forma fordul elő leggyakrabban. Tipikus jegy még, hogy elvont fogalmak meghatározásánál állandó a tautológia. Mint egyéni sajátosságot említi B. az ugyanazon kísérletiszemély feleleteiben mutatkozó egyöntetűséget, vagyis a gyermek azonos fajtájú fogalmak meghatározásában ugyanazt a formát alkalmazza. Egyéni jellegzetesség még a „vegyesformák“ alkalmazása, vagyis ugyanabban a feleletben a meghatározások több kategóriája van képviselve. Az azonosság, hasonlóság, különbség megállapításában, az utóbbinál mutatkozik a legnagyobb lényeglátás, e területen a fiúknál tapasztalható plusz. A képsituációk szemléletében lényegmegragadás 6. évben ritkán fordul elő s helyét a viszonylátás foglalja el, mely 9. évtől kezdve háttérbe szorul. Elvont fogalmak összehasonlításánál a lényegmeglátás biztos. — Az eredmények ismertetésében nem térhetünk ki a fejlődés menet szakadozottságának, vagy egyöntetűségének ábrázolására és a nemek között fennálló különbségek bemutatására. B. tanulmányának e része kimerítő s részletekben gazdag s rendkívül szemléletes teszi ezt az eredmények grafikus ábrázolási módja.

B. tanulmánya, mely értékes és nagyterjedelmű vizsgálat eredménye, e problémakörben nem lezárt s befejezett állomást jelent, hanem kiindulópontot, ahol a problémák egész tömegével találkozunk. A szerző maga is felsorol munkája közben a tárggyal kapcsolatos több kérdéscsoportot. E kérdések közül egyik legfontosabb az, vajjon a lényegismeret fejleszthető-e, vagy sem. A szerző a kérdést röviden érintve, megnyugtató választ ad, azonban szükséges volna a probléma teljes és minél szélesebbkörű kidolgozása, melynek didaktikai fontossága nyilvánvaló.

Dr. Békési Gizella.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

(Külföldi folyóiratok nyomán.)

1. **Iskolareformok egyes államokban.** A Népszövetség védnöksége alatt működő Nemzetközi Nevelésügyi Hivatal (Bureau International d'Education) 1936. évről szóló évkönyve megállapítja, hogy az 52 tagállam között alig van olyan, ahol iskolareformok ne volnának napirenden, ahol ne volna meg az

iskolarendszer teljes átalakítására való lázas törekvés. A legtöbb államban reformálták a tanítóképzést, vagy fölemelték a tanítóképzők évfolyamainak számát, vagy pedagógiai akadémiákra bízák a képzést és a fölvételt érettségi vizsgálathoz kötötték. Sok államban bevették a tantervbe a katonai szolgálatra való előkészítést és iparkodtak a tantervet minden fölösleges teherrel megszabadítani, hogy a tanulót a túlterheléstől megkíméljék. A leányiskolákban nagyobb gondot fordítanak a háziasszonyi és anyanevelésre. A folyó tanév elejével a következő államokban történtek nagyobb változások:

a) **Németország.** Mint ma már mindenhol, úgy Németországban is az a törekvés, hogy a középiskolákat egységesítsék. Rust, a Németbirodalom nevelésügyi minisztere a múlt tanév végén kiadott rendeletével az eddigi 10-féle középiskola típust beszüntette és a most folyó tanévtől kezdve már csak két-féle középiskola lesz.

A német középfokú oktatás legáltalánosabb formája az *Oberschule*, ahol a fiúk az első osztálytól kezdve angol nyelvet, a harmadiktól latin nyelvet tanulnak, mint kötelező idegen nyelveket. A felső tagozat egy nyelvi és egy matematikai-természettudományi csoportra oszlik. A nyelvi csoportban egy második modern idegen nyelv választható, míg a matematika-természettudományi csoporton, heti 3 órában megfelelő szakszerű munkaközösség folyik. A leányok Oberschulájában nincsen latin nyelv, helyett a leányok női kézimunkát tanulnak. Az angol nyelv itt is az első osztályban kezdődik. A felső tagozat itt is két csoportra oszlik, egy nyelvi és egy háztartási csoportra. A nyelvi csoportban mint második idegen nyelv kötelező a francia nyelv. A háztartási csoport az ú. n. *Frauenschule* főként a jövő háziasszony és anya szükségleteire van tekintettel. Minden városban, ahol középiskola van, legalább egy Oberschulénak kell lenni.

A második középiskolai típus a *gimnázium*, ahol a latin nyelv az elsőben kezdődik, a görög nyelv a harmadikban és az angol nyelv a felső tagozatban. Ez az iskola szigorúan a tudományos pályákra készít elő. Leányok részére nincsen gimnázium, a meglévők a folyó tanévtől kezdve osztályonkint fokozatosan megszűnnek, illetőleg átalakulnak Oberschulékká.

A miniszteri rendelet intézkedik, hogy testileg és szellemileg jól fejlett tanulók, fiúk és leányok egyaránt, az elemi iskola harmadik osztályából, sikeres felvételi vizsgálat alapján fölvehetők a középiskolába. A felvételi vizsgát az illető középiskola tanárai, egy elemi iskolai tanító jelenlétében tartják. Egyébként a középiskolákba való föl vétel az elemi iskola IV. osztályának sikeres elvégzéséhez van kötve. A középiskolák, amelyek eddig 9 évfolyamúak voltak, ezután 8 évfolyamúak lesznek, a tanulási idő tehát 1 évvel megrövidül. Tehetséges tanulók már 11 év után, tehát 17 éves korukban eljuthatnak az érettségi vizsgálatához.

A két középiskolai típus mellett van még az ú. n. *Aufbauschule*, melynek célja szegény, de tehetséges falusi gyermekek részére a középiskola elvégzését megkönnyíteni. Ez a középiskola 6 osztályú és az elemi iskola VI. osztálya után felvételi vizsgálat alapján veszik fel a tanulókat. A középiskola 8 évi anyaga 6 évre van elosztva, az iskola szigorú követelményeivel csak a valóban tehetséges gyermekek tudnak megküzdeni. A hat osztály el-

végzése után a tanulók érettségi vizsgálatot tesznek és az egyetemre is jogosító bizonyítványt nyernek.

Érdekes újítás a tervezett *bizonyítványlapok* bevezetése. Ezek a bizonyítványok 3 rovatot tartalmaznak és pedig: a jellembeli, a testi és szellemi fejlődés osztályozására.

A jellembeli fejlődésnél részletezik a munkaakarást, a rendszeret, az engedelmességet, a bajtársiasságot és a vezetésre való alkalmatosságot. Az osztályozás nem számokkal történik, hanem a jellemre vonatkozó jelzőkkel, pl. magaviselet helyett az engedelmességet osztályozzák, amivel az iskola új szellemét akarják kifejezni.

A testi nevelésnek nagy fontosságot tulajdonítanak a jellemnevelés szempontjából is. De ezt nem egyedül csak a torna osztályozásával fejezik ki, hanem ebben a rovatban osztályozzák a hajlamot, a testtartást, a tornát, a könnyű atlétikát, a játékot, a bokszolást, az úszást, az evezést, a repülést, a céllövészetet és a terepsportot.

A szellemi fejlődés megítélése végett a tantárgyakat öt csoportra osztják, hogy így a tanulók különös tehetségeit megjelölhessék. Így van: művelődésismereti (kulturkundliche), matematikai, természettudományi, idegennyelvi és művészet-kézügyességi tárgycsoport. Ez utóbbihoz tartoznak a szépírás, kézimunka és repülőgépmoellépítés.

(Internationale Paedagogische Information.)

b) Ausztria. A folyó tanév elején életbe lépett az új törvény, mely a tanítóképzést megreformálja. Az eddigi 4 éves képzést 6 évre hosszabbítja meg, de megmarad továbbra is a szemináriumi képzés; nem tértek át a főiskolai tanítóképzésre. A törvény hangoztatja, hogy súlyt helyez arra, hogy a jövő tanítója már 14 éves korban határozza el magát erre a pályára, hogy ebben a korban kezdődjék a tanítói hivatásra való nevelés. Az új törvény fontosabb szakaszai a következők:

1. §. A népiskolai tanítók kiképzése szemináriumokban történik, amelyeknek neve: „*Tanítói Akadémia*“. Feladatuk olyan tanítókról gondoskodni, akik valláserkölcsösen, hazafiasan, szociálisan és nemzethűen éreznek és cselekszenek, akiknek képességük van a fiatalságot ilyen szellemben nevelni. Az akadémiáknak feladata olyan ismereteket nyújtani, amelyek úgy az általános műveltség, valamint a szakszerűség szempontjából is a tanítói hivatásnak megfelel.

2. §. A tanulmányi idő a tanítói akadémián 6 év, amiből az első 4 év főként az általános műveltség megszerzésére fordítandó, de tekintettel a tanítói hivatás szükségleteire. Az utolsó két év pedagógiai és didaktikai ismereteket nyújt, de első sorban hivatásos nevelői személyiségeket alakít.

5. §. Kötelező tárgyak: vallás, a pedagógia általános története és elmélete, a népiskola methodikája, bevezetés a filozófiába, pedagógiai pszichológia iskolai hygiénia, német nyelv, latin nyelv, történet, földrajz, természetrajz, fizika és kémia, matematika és mértani rajz, szabadkézi rajz, szépírás, gyorsírás, kézimunka, zene, torna (belefoglalva a katonai szolgálatot megelőző kiképzés), a nőknél háztartás.

11. §. Az első évfolyamra való fölvétel föltételei: testi alkalmatosság,

kifogástalan erkölcsi magaviselet, hazafias magatartás, a 8-ik iskolai év befejezése után sikeres fölvételi vizsga. Ez a vizsga nemcsak a jelölt elméleti ismereteire terjed ki, hanem első sorban értelmi színvonalát és zenei alkalmatosságát vizsgálja.

A hatodik év befejezése után a jelöltek vizsgálatot tesznek és ennek sikeréhez mérten érettségi és képesítő bizonyítványt nyernek. Ez a bizonyítvány a tanítói hivatás betöltésére képesít, ezenkívül az osztrák egyetemek bölcsészeti fakultására való fölvételre is jogosít.

(Österreichische Bundesgesetzblatt.)

e) Franciaország. A közoktatásügyi miniszter előterjesztésére a minisztertanács elfogadta azt a tervezetet, amely az egész francia iskolarendszert hivatva van átalakítani. Eszerint:

Minden tanuló köteles ezentúl a 6 évfolyamú *népiskolát* (enseignement du premier degré) elvégezni. Az iskolakötelezettség 7 éves korban kezdődik és tart 13 éves korig. Tehetséges tanulóknak módot adnak, hogy a népiskolát 5 év alatt elvégezhesék. Az iskola elvégzése után a tanuló végbizonyítványt kap, az ú. n. certificat d'études-t. Ezt a bizonyítványt minden francia gyermeknek meg kell szereznie. Ennek birtokában a gyermek 3 irányban folytathatja tanulmányait:

1. *A felső népiskolában* (enseignement primaire complémentaire), ez az iskola 18 éves korig tart. Az általánosan művelő tanárgyakon kívül a vidék szükséglete szerint megfelelő szakismeretet is nyújt. *Ez az iskola megfelel a mi tervezett 8 osztályú polgári iskoláinknak.*

2. *A továbbképző iskolában* (enseignement post-scolaire), ennek elméleti és gyakorlati tanfolyamain 14 éves tanulókat gyakorlati pályákra készítenek elő.

3. *A középiskolában* (enseignement du second degré), ezentúl ide is csak a teljes 6 évfolyamú elemi iskola elvégzése után lehet belépni. Érdekes újítás, hogy a középiskola első osztályának próbaosztály jellege van (anné d'orientation). Ennek az évnak a végén a tanártestület megállapítja minden egyes tanuló tehetségét és ez alapon a szülőknek tanácsot ad a gyermek további tanulmányaira vonatkozólag. Ha a tanuló a próbaév után a középiskolában marad, akkor választhat a középiskola 3 iránya közül: a gimnáziumi (enseignement classique), a reál (enseignement moderne) és a technikai (enseignement technique) irány között. Az átlépést az egyik irányból a másikba külön tanfolyamok könnyítik meg. A gimnázium és a reáliskola 7 évig tart és az ú. n. baccalauréat- (egyetemi fölvételi vizsgálat-)tal végződik. Ez a vizsgálat a mi érettségi vizsgálatunkat helyettesíti.

A tanítóképzés is új rendezést nyer. Ezentúl a tanítók is kötelesek a baccalauratot megszerezni. Utána a jelölt egy éves tanfolyamon sajátítja el a szükséges elméleti és gyakorlati pedagógiai ismereteket. A középiskolai tanárjelölt egyetemi tanulmányai bevégezése után szintén köteles ilyen tanfolyamról bizonyítványt szerezni pedagógiai kiképzéséről.

Ugyancsak most rendezik Franciaországban a *testnevelés kérdését* is. Ezt a kérdést összezavarták a katonai kiképzéssel, így azután a tornaoktatásnak sok ellensége volt és a testnevelést mindeközéig nem sikerült az iskolák-

ban általánosan kötelezővé tenni, mert ezt az oktatást mindig azzal vádolták, hogy a katonai nevelés szolgálatában áll.

A francia parlament előtt most van egy törvényjavaslat, amely intézkedik a francia ifjúság testneveléséről. Eszerint minden francia tanuló; bármilyen iskolába járjon is, 6-ik életévétől kezdve 14 éves koráig heti 5 órában elemi testnevelésben részesül, míg 4-ik évétől 18 éves koráig magasabb testnevelést nyer. 18 éven túl a nemzet megkívánhatja minden francia ifjútól, hogy testi képességeit az állam szolgálatába állítsa. A törvény kiemeli, hogy az iskolai testnevelést nem szabad katonai kiképzéssel összezavarni, mert a tanuló testi nevelése az ifjúság tanítóinak feladata, míg a katonai kiképzés a hadsereg kereteinek kötelessége.

A törvényjavaslatnak azonban így is nagy ellenzéke van, a megvalósításnak nagy nehézségek állanak útjába. Általában sokalják a heti 5 órát; hiányzanak megfelelő testnevelők, nincsenek elegendő torna- és játékhelyek; nehézséget okoz a tanterv, amelyet úgy kellene módosítani, hogy a heti 5 testnevelési óra túlterhelést ne okozzon.

Ezzel a törvényjavaslattal kapcsolatban egy másik javaslat kötelezővé teszi az orvosi vizsgálatot minden fokú iskolában. Gondoskodik róla, hogy az egyetemek orvosi fakultásain az iskolaorvosi teendők elvégzésére képes orvosokat neveljenek, akiknek egyúttal feladatuk lesz az iskolai testnevelést orvosi szempontból ellenőrizni.

Egyes iskolákban már folynak a javaslatnak megfelelő kísérletek és az itt szerzett tapasztalatok módot adnak majd arra, hogy a reformot biztos alapon valósíthassák meg.

(Internationale Zeitschrift für Erziehung.)

d) A Cseh-Szlovák Köztársaság. A háború után alakult köztársaság az Ausztriától elcsatolt Csehországban, Morvaországban és Sziléziában, továbbá a Magyarországtól elcsatolt Felvidéken és Ruténföldön más-más iskolaviszonyokat talált. Az átszervezésnél nagyjából a régi osztrák rendszert tartották fenn és pedig:

1. az általános népiskolát minden gyermek részére 6-tól 14 éves korig;

2. nagyobb községekben a 3 osztályú polgári iskolát, ami megfelelt az elemi iskola VI., VII., és VIII. osztályának, azok részére, akik az elemi iskoláénál magasabb műveltséget akarnak szerezni. A polgári iskolák tekintettel vannak az ipar, a mezőgazdaság és kereskedelem szükségleteire és előkészítenek azon középfokú szakiskolákra, amelyek nem kívánnak kifejezetten középiskolai végzettséget;

3. A négy éves tanítóképzést.

Ezen a rendszeren először az 1923-iki ú. n. kis iskolatörvény módosított és pedig:

1. Ugy az elemi, mint a polgári iskolába kötelező tantárgyként bevitték az államismerettel kapcsolatos állampolgári neveléstant. Ez magában foglalja a Cseh-Szlovák állam gazdasági, politikai és kulturális berendezésének és viszonyainak, nemkülönbén a polgári jogoknak és kötelességeknek ismertetését.

2. Lehetővé tették, hogy a szülők, vagy helyetteseik kívánságára a tanulót fölmenthetik a hittan tanulása alól. A felekezetenküli szülők gyermekei

iskolaügyi hatóság, illetőleg az illetékes kerületi tanfelügyelő fölmentheti, ha ezt a szülők, vagy helyetteseik írásban kéri.

3. Az osztályok legmagasabb létszámát az addigi 80-ról leszállítottak 60-ra.

nem kötelesek a hittanításon részt venni. Más felekezeti tanulókat a járási

4. A tanítók és tanítónők fiúkat és leányokat minden fokú és nemű elemi és polgári iskolában taníthatnak, arra azonban a hatóságnak kell ügyelni, hogy az összes állások fele tanítókkal, fele pedig tanítónőkkel töltsenek be. Az iskola vezetése fiúiskolákban a férfi-, leányiskolákban a nőtanítót illeti. Vegyes iskolákban a vezetői állás pályázat útján töltendő be.

5. A 8 évi iskolakötelezettséget szigorúan megkövetelik, ez alól semmiféle kivételt nem tesznek, könnyítést nem engedélyeznek.

Az iskolai hatóságok ugyanazok maradtak, mint aminők a régi Ausztriában voltak. A főfelügyeletet a prágai és brünni tartományi iskolatanács gyakorolja. Ezeknek külön cseh és külön német ügyosztályuk van. Szlovenszón és Ruténföldön a főfelügyeletet a pozsonyi iskolatanács gyakorolja. Újabb alakulatok a kerületi iskolaválasztmányok és helyi iskolatanácsok. Ezek egyharmadrészben a tanítóságból, kétharmadrészben a lakosságból alakulnak. A kerületi iskolaválasztmány élén a kerület politikai főnöke áll, akinek joga kiegészítő tanítókat alkalmazni, de a tanítók véglegesítése a tartományi iskolatanács hatáskörébe tartozik, ahova az erre vonatkozó előterjesztést a kerületi iskolaválasztmány eszközli. A helyi iskolatanács gondoskodik az iskolaépület rendbentartásáról, valamint az iskola dologi szükségleteinek beszerzéséről.

Tanulmányi felügyelők a kerületi tanfelügyelő és a tartományi felügyelő. Kerületi tanfelügyelőkké legalább 15 évet szolgált tanítókat neveznek ki, akik előbb egy vizsgát sikerrel kiállottak. A vizsga áll: egy házi írásbeli dolgozattól a népiskola módszere köréből, egy zárthelyi dolgozattól a tanfelügyelői hivatal vezetése köréből és végül szóbeli vizsgálatból az államnyelvből, az iskolai örvények ismeretéből és a népiskola gyakorlatából. Ezek a felügyelők nincsenek állásukban véglegesítve, tanítói állásukról csak szabadsággalva vannak, oda bármikor visszahelyezhetők. Tanítói fizetésükön kívül, megbízásuk tartama alatt utazási pótlékot kapnak. A tartományi felügyelőket középiskolái, vagy tanítóképző intézeti tanárokból nevezik ki véglegesen és szolgálati idejük szerint tanügyi tanácsosi, tanügyi főtanácsosi, vagy kormánytanácsosi címet viselnek.

Az elemi iskolák tantervét 1933-ban adták ki. Alap gondolata a köztársasági polgárnak demokratikus szellemben való nevelése. A tanterv az iskolának szánt ezt a feladatát ki is fejezi. A módszerre vonatkozólag mindenütt a munkaiskola elveit hangoztatja. Nem kötelező tárgyak lehetnek egy második nyelv és pedig, ahol a cseh-szlovák nyelv (?) a tannyelv, ott ez a nyelv, cseh-szlovák iskolákban a német, orosz, vagy magyar nyelv. Ezenkívül mezőgazdaság, zene, gyors- és gépirás, Ezek tanítására a tanítónak külön képeztést kell szereznie.

A polgári iskolák, főként a tanítóképzők, kereskedelmi akadémiák, ipariskolák és más hasonló középfokú szakiskolákba készítene elő. Mivel azonban az ezekben való fölvétel a 15-ik életévhez van kötve, a 3 éves polgári

iskolát pedig 14 éves korukban fejezik be a tanulók, a két iskolafaj között egy évi ürt keletkezik. Ezt az ürt úgy hidalták át, hogy a polgári iskolákhoz egy befejező osztályt csatoltak. A polgári iskolák tehát törvényesen 3 osztályúak, a gyakorlatban azonban 4 osztályúak.

A középiskolába való átlépést nagyon megkönnyítik, amivel az egységes középiskolára való törekvést segítik elő. Különösen azoknak könnyű az átlépés, akiket a polgári iskola tantestülete a középiskolában való továbbtanulásra „kiválóan alkalmasnak” minősít.

A polgári iskola tanterve 1932-ben kelt és lehetővé teszi, hogy a helyi viszonyok figyelembevételével bővített tantervvel is taníthassanak. Ez a bővítés történhetik szükség szerint a számtannál, mértani és szabadkézi rajznál, természetrajznál, természettannál és háztartástannál. A bővítés tekintettel van az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság szükségleteire. Olyan iskolánál, ahol párhuzamos I. osztály van, a tanulókat tehetség szerint lehet szétválasztani és a tanterv lehetővé teszi, hogy a gyengébb osztályban csökkentett tantervet alkalmazzanak.

A polgári iskola tanterve a következő:

Hittan	2	2	2
Tanítási nyelv	5	5	4
Második nyelv	3	3	3
Állampolgári neveléstan	1	1	1
Földrajz és történelem	3	3	3
Természetrajz és természettan	3	3	4
Számtan és könyvvitelten	4	4	4 (3)
Mértan és mértani rajz	1	2 (1)	3 (2)
Szabadkézi rajz	3 (2)	3 (2)	3 (2)
Szépírás	1	—	—
Kézimunka (háztartástan)	1 (3)	1 (4)	1 (5)
Testnevelés	2	2	2
Összesen:	30 (31)	30 (31)	30 (32)

A zárójelben a leányiskolák eltérése van.

A második nyelv itt is lehet német, orosz, vagy magyar, ha a tanítási nyelv a cseh, egyébként a cseh nyelv.

Fakultatív tárgyakként taníthatók: francia, angol, valamely szláv nyelv, vagy latin nyelv, de csak a III. osztálytól kezdve. A latin és francia heti 5 órában, a többi nyelv heti 4 órában. Az utasítás intézkedik, hogy aki valamely nyelvet tanul, az hetenkint 1 órával kevesebbet tanul a szabadkézi és mértani rajzból és nem vesz részt a kézimunka órán. Leányok, ha még egy nyelvet tanulnak, akkor 3 órával kevesebbet kézimunkáznak.

A polgári iskola látogatottsága az összeomlás óta állandóan emelkedik. Míg 1910-ben Csehországban a tankötelesek 9,5%-a, Morvaországban 6,5%-a járt a polgári iskolába, addig a háború után ez a szám évről-évre emelkedett és az 1935/36. tanévben Csehországban a tankötelesek 26%-a, Morva-Sziléziában 24%-a, Szlovákiában 10%-a járt polgári iskolába.

A polgári iskolába való fölvételt a közoktatásügyi miniszter a folyó tanévtől kezdve újra szabályozta. Eszerint a polgári iskola I. osztályába olyan

tanulók vehetők fel, akik az elemi iskola V. osztályát végezték kellő eredménnyel és akiket az elemi iskola a polgári iskolai tanulmányok folytatására alkalmasnak tart. Akinak a tanítási nyelvből, vagy a számtanból elégséges jegye van, az csak sikeres fölvételi vizsgálat után vehető fel.

(Die Deutsche Schule.)

e) **Japán.** A japán iskolának általában nagy baja, hogy a gyermek emlékező tehetségét megerőlteti. A Japánban használt kínai írásmód eisajátítása az emlékező tehetség nagy teljesítménye. A követelt írásjelek száma legalább 1500, tényleg a legtöbb tanuló nehezen tanul meg 1000-et, ami alig elég arra, hogy egy napilapot olvashasson, habár a napilapok, hogy minél szélesebb olvasókört biztosíthassanak maguknak, iparkodnak minél kevesebb írásjellel megoldani feladatukat, de így is használnak kb. 2000 jelet. Egy művelt japán 4–6000 írásjelet ismer.

Hachisaburo Hirao közoktatásügyi miniszter reformtervei oda irányulnak, hogy ezen a megterhelésen könnyítsen. Japánban a tankötelezettség 6-tól 12 éves korig tartott, ezt az új rendelet kitolta a 14 éves korig, aminek nemcsak pedagógiai, de szociális és főként gazdasági jelentősége is van. Pedagógiai célja, hogy az emlékezőtehetség megterhelését előidézze ismeret elsajátítását hosszabb időre szétosszák és így csekélyebb szellemi megterhelés mellett is nagyobb eredményt várnak. De ezzel az intézkedéssel az emelkedő munkanélküliséget is csökkenteni akarták azáltal, hogy a gyermeket minél tovább távol tartják a munkapiactól. De az a törekvés is indokolja az intézkedést, hogy a leányokat ne szolgáltatassák ki korán a szülők rendelkezésének, különösen a szegényebb néposztály leányai az iskolák elhagyása után gazdasági tárgyai a szülőknek.

Mind szélesebb körben terjed egyébként a kívánság, hogy a kínai írásmódot megváltoztassák, de ennek ellentáll a tradíciókhoz való ragaszkodás, habár mind többen belátják, hogy a kínai írásjelek betanítása nem elemi iskolába való anyag.

A túlterhelés problémájához tartoznak a Japánban szokásos vizsgálatok is. A népiskola és középiskola között, valamint a középiskola és főiskolák között vizsgálatok vannak, amelyeken olyan követelményekkel lépnek fel, hogy az ezekre való előkészület hosszabb időn át napi 10–15 órasi tanulást követel. Ez a túlterhelés az egészség teljes leromlására, idegösszeroppanásokra, nem ritkán öngyilkosságokra vezet. Ezek leküzdésére sok javaslat van. Egyesek a középiskolák szaporítását kívánják, mert azt állítják, hogy azért olyan magasak a fölvételi vizsga-követelmények, mert kevés az iskola a jelentkezőkhöz képest. Nem ritkán ötször annyi a jelentkező, mint amennyit fölvehetnek. Mások érdekesebb tankönyveket kívánnak a tanulók részére. Végre vannak, akik szigorú büntetést kívánnak az olyan tanító részére, aki túlterheli a gyermeket.

Japánnak 45.000 elemi iskolája van, melyekben 14 millió gyermek tanul, egy tanítóra átlag 42 gyermek jut. Van 46 egyeteme, melyeket közel 70.000 hallgató látogat. Legtöbben vannak a jogi pályán.

(Internationale Zeitschrift für Erziehung)

f) **Törökország.** Az ú. n. ifjútörök fölkelésig, 1909-ig Törökországban egy-

általában nem volt leányiskola. Az 1918-iki összeomlás után kezdték meg a modern iskolarendszer kiépítését és a főiskolák megnyitását a leányok előtt. Ma fiúk és leányok együtt járnak a koedukációs iskolákba. 1928-ban megnyílt egy teljesen modern leánynevelő intézet, az „Ismet-Inoni“ intézet. Ebben az intézetben 400 leány tanul, akik itt két irányú kiképzést nyerhetnek. 1. Az általános műveltséget adó irány, ahol földrajzot, történelmet, matematikát, fizikát, kémiát, természetrajzot, idegen nyelvet, gazdaságtant, egészségtant tanulnak. 2. A szakszerű ismereteket nyújtó irányúban vagy háztartástant, főzést, mosást, varrást, gyermekápolást tanulnak, vagy ruhavarrást, kalapkészítést, virág- és főzeléktermesztést. A tanulók munkáiból évenként kiállítást rendeznek.

1923-ban 50.000 leány járt az elemi iskolákba, 1936-ban már több mint 200.000. A középiskolákban járt 1923-ban 800 leány, ma több mint 20.000. A főiskolákra járt 1923-ban 300 leány, ma 1000-nél több.

(Internationale Pedagogische Information.)

2. Az érettségi vizsgálatok eredménye Romániában. A „Dimineata“ című bukaresti lap közli a román érettségi vizsgálatok múlt évi eredményeit. Eszerint az érettségi vizsgálatok eredménye az utolsó pár év folyamán teljesen leromlott. Míg 1923-ban az érettségi vizsgálatra jelentkezők 74,9%-a tette le eredménnyel a vizsgát, addig ez a szám 1935-ben 32,5%-ra csökkent és a múlt tanévben is csak 48,5%-ra emelkedett. A főiskolai tanárok, a jelzett cikkben Jorga Miklós egyetemi tanár jelenti ki, hogy még ilyen szigorú osztályozás mellett is, az egyetemre jelentkező ifjak előképzettsége a legalsóbb mértéket sem üti meg. A „Curentul“ című újságban a bukaresti közgazdasági egyetem egyik tanára, aki a legutóbb ezen az egyetemen megtartott fölvételi vizsgálatnak bizottsági tagja volt, közli, hogy az egyetemre fölvettek 102 új hallgatót, akik valamennyien a kereskedelmi középiskolát végezték. A jelentkezők nagyobb része nem ismerte a métermérték rendszert, sokan közülök nem tudták a km és m, a hektár és négyzetméter, a kg és tonna közötti váltószámot. Akárhány volt olyan, aki a négy alapműveletben sem volt teljesen biztos. A jelentkezők között egyszem volt, aki a kamatot 90 napra ki tudta volna számítani. A jelentkezők közül két vizsgázó üresen adta be az íveket, tehát a nagyon egyszerű vizsgakérdésekhez hozzáfogni sem tudtak. Tutuc, a közgazdasági egyetem tanára a cikkhez megjegyzi, hogy a fölvetett 102 hallgatót kivétel nélkül megbuktatta volna a középiskola első osztályában.

A középiskolák eredményeinek ez a feltűnő lecsökkenése összeszik a jobboldali szélsőségeknek azon agitációjával, amely a román ifjúságnak megígéri, hogy az összes hivatalokból, sőt a magánvállalatokból is, kiszorítják a kisebbségeket. Ez az agitáció az éretlen diákság közé is bevitte a maga felelősségnélküli ígéreteit és így nem csoda, ha ezek azt hiszik, hogy könnyen, minden tanulás és munka nélkül is elérhetik céljukat. Ennek a következménye az az általános tapasztalat, hogy a fiatalság tanulási kedve teljesen lehanyaglott.

(Pester Lloyd július 31-iki száma.)

3. Gyermekek mozilátogatása. Újabb miniszteri rendelet Belgiumban teljesen megtiltja a 16 éven aluli gyermekeknek a nyilvános mozik látogatását.

— Dániában csak a cenzurán átment filmek látogatását engedik meg a 16 éven aluli gyermekeknek. — Angliában a megcenzurált filmeket is csak a szülők kíséretében nézhetik meg a 16 éven aluliak. — Japánban külön bizottság határozza meg, hogy mely filmekhez engedhetők a fiatal gyermekek. — Romániában csak az iskola egyenruhájában mehetnek gyermekek a moziba. — Törökországban 12, Portugáliában 10 éven aluli gyermekeknek általában tilos a mozi látogatása.

4. Falusi tanítók képzése. A bolgár közoktatásügyi miniszter Dupnica faluban állított egy tanítóképzőt azzal a céllal, hogy a faluban alkalmazott tanítóknak alkalmat adjon, hogy már tanulási idejük alatt beleéljék magukat a jövő működési helyük életlehetőségeibe. Gyakorlati földmunkával az eddigi tisztán értelmi kiképzést is csökkenteni akarja és kívánatosnak tartja, hogy a falusi tanító teljesen otthonos legyen a falusi lakosság minden munkájában.

5. Iskolavonatok Canadában. Canadában, ahol 1 km²-re 1 lakos esik, nagyon nehéz arról gondoskodni, hogy minden gyermek iskolába juthasson. Ezért iskolai vonatokat rendeztek be, amelyek kellő tanítói személyzettel ellátva, előre megállapított terv szerint jelennek meg olyan területeken, ahol nincsen iskola. A vidék minden 6—18 éves gyermeke pár napig oktatásban részesül, azután a vonat megy más területre, hogy pár hét múlva ismét visszajérjen pár napra. Az időközöt a rádiótanítás tölti ki. Ahol az iskolavonatot 15 gyermek látogatja, ott állandó iskolát létesítenek.

Szenes Adolf.

LAPSZEMLE

A **Magyar Paedagógia** 7—8. számában Cser János, a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumában folyó „*Ujabb magyar értelmességvizsgálatok*“-at. Először ismerteti az értelmességvizsgálatok történelmi kialakulását és fejlődését a külföldön, majd röviden válaszol a magyar helyzetképet. Ezután ismerteti a lélektani laboratórium által vizsgált gyermekek számát, iskolafajonként való megoszlását. A vizsgálatok amerikai minta szerint próbafüzetekben történtek. E próbafüzetek fontosabb lapjai a szabad asszociációs, a számsorkiegészítési próba, az idegen szavak megjegyzésének próbája, mechanikai érzék, viszonyító érzék, szavak ellentétének próbája, a figyelem vizsgálatára a szimbolumpróba, szövegkiegészítő, kockarakás-próba, a Ranschburg—Nagy László-féle szópárpróba és a Révész—Nagy László-féle számolósos figyelempróba. Cser mindezeket röviden ismerteti. Ezek után az eredmények alapján grafikonokat közöl, azokat értelmezi. A népiskola V—VIII., a polgári és középiskolák I—IV. osztályainak összehasonlító grafikonja igazolja az értelmi szelekciót: legjobb képességet mutatnak a középiskolások, leggyengébbet a népiskolások, mind a fiúknál, mind a lányoknál. A kísérletek formai szempontból a vizsgálatok és feldolgozásuk tökéletesedését eredményezték, tartalmi szempontból képet nyújtott a magyar tanulók értelmi színvonaláról. E vizsgálatok alapot nyújthatnak a sokat emlegetett szelekciónak is.